

ΣΕΡΒΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΟΥ Μ. ΟΥΣΚΟΒΙΤΣ

ΜΙΑ ΦΟΡΑ Κ' ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ...

‘Αρμενικά, Τουρκικά, Σερβικά, Βουλγαρικά διηγήματα...
Νά, τί είναι η επιθυμία μας να δημοσιουργησθε συχνά. Γιατί πρέπει να μάς ενδιαφέρει η λογοτεχνία των γειτόνων μας πιο πολύ απ’ την Εθνοποική, έστω κι αν είναι κατώτερη της εν τώ σού-

νολο της.
Σήμερα ος δίνουμε, λογοτεχνικά μεταφρασμένο, ένα Σερβικό διήγημα, του Μ. Ουσκובίτς. ‘Όπως θα καταλάβετε και μόνοι σας, το διήγημα αυτό είναι αλληγορικό. Το ρόδο, το άμυελο φρούτο ρόδο, που το εβλόγησε ο άνεμος, δεν είναι παρά ένα νέο, πανέμορφο κορίτσι που πήρε τον κακό όρνομο και κατεστραφέν.

Μιά φορά κ' έναν καιρό ήταν μία γρηιά — άρχισε να μου διηγείται η σημάδα μου — κ' αυτή ή γρηιά είχε έναν κήπο, και στον κήπο αυτόν άνθιζε ένα ρόδο. Και, για να μη ξετρελλαθί κανένα διαβάτης μ' αυτό το φρούτο ρόδο, έβρισε ή γρηιά γύρω στον κήπο άμυελους φράχτες.
Μόνο από τον άγέρα δεν μετρούσε ή γρηιά να προφυλάξή το ρόδο της Τ' άγέρι πετούσε πάνω από το φράχτη, μεθούσε από την ειωδιά του ρόδου κ' έφευγε βιαστικά για να διηγηθί στους άνθρώπους πώς υπάχρει στον κόσμο μία γρηιά που έχει έναν κήπο και μέσα σ' αυτόν άνθει ένα ρόδο και πώς αυτό το ρόδο δεν θα τόνειν ή γρηιά για όλους τους θησαυρούς του κόσμου. Κ' ή ειωδιά που σκόρπιζε τ' άγέρι ήταν απ' το ρόδο αυτό, το φρούτο και δλόδροσο...

Οι άνθρωποι άνέπνεαν αυτή την ειωδιά, μεθούσαν απ' αυτή και ύμνούσαν το μακρυνό άγνωστο ρόδο και θερμοπαράκαλουσαν το άγέρι να τους το φέρη κοντά τους.
Τ' άγέρι ήταν άδιάκριτο κ' άκράτητο.

Και μία ζεστή νύχτα, που το φεγγάρι ταξείδευε στον μενεξεδένιο ούρανο και ή γρηιά κοιμότανε γλυκά κ' άνειρευόταν το ρόδο της, ο δρημητικός άγέρας μεταμορφώθηκε σ' ελαφρό άπονηρευτο άγεράκι, πέταξε στον κήπο της γρηιάς κ' άρχισε να χαιδέυη το ρόδο. ‘Εκείνο άνοιξε τα κόκκινα του χείλη, άνάστανε βαθεία και ζύπνησε. Το άγεράκι του ψιθύρισε τότε γλυκά λογάκια, του ειπε πώς είναι πολύ ώμορφο και πώς καμιά βασίλισσα δεν έχει τέτοιο ροδοκόκκινο προσώπια. Του μίλησε για τον πλατύ, ελεύθερο κόσμο, που δεν έχει γύρω φράχτες, του ειπε πώς πίσω από τους τοίχους του κήπου ο ούρανος είναι άμυελοτερος και ο ήλιος πιο θερμός, πώς ζούσιν εκεί άνθρωποι, πολλοί άνθρωποι, νέοι και ώμορφοι, που άγαπούν πιο δυνατά και πιο θερμά από τη γρηιά που το φυλάγει κλεισμένο κεί μέσα...

— ‘Εκεί, στον ευρύ κόσμο — ψιθύρισε το άγεράκι — σε περιμένουν, ώραιο μου ρόδο, με λαχτάρα. ‘Όταν οι άνθρωποι θα άνασάνουν την ειωδιά σου, θα γίνουν ενθουσιμένοι, σά να είχαν πιη από την πηγή της ζωής. Κι' αυτός ο βασιλιάς με άνοιχτή θγαλιά σε περιμένει να σε σφίξη στο στήθος του, το στολιμένο με χρουάφι και μαργαριάρια. Για ένα σου χαμόγελο, οι έπτότες με χαρά θα πέσουν στα μαύρα βάραθρα και οι ποιητές, ώραιο μου ρόδο, με ώρσία σου νέντια θα τραγουδίσουν την ώμορμίά σου και τη μεθυστική σου ειωδιά...

Το τρυφερό ρόδο, πούταν ακόμα μισοάνθισμένο, μπουμπουκί τρυφερό, τα πίστεψε όλα αυτά κ' άκολούθησε τον πλανευτή άγέρα, κ' ούτε κίαν έχει γεία δεν ειπε στη γρηιά, που χαμογελούσε στο γλυκό της ύπνο και μόνο λογισμό της ειχε το χαριτωμένο της ρόδο...
‘Έφυγε το ρόδο, πέταξε πάνω στα φτερά του άγέρα στον ψεύτη και ύποκριτη κόσμο...

Μόλις στον ούρανο χλώμασε το φεγγάρι και ή πρώτη άχτίδα του ήλιου χρώσισε τα άσπρα μαλλιά της γρηιάς, σηκώθηκε ή γρηιά και πήγε στο ρόδο της να του ευχθί την καλημέρα, να το φιλήσει και να του πη τα άνερα που ειπε. Βγήκε στον κήπο ή γρηιά, μά αντί να βηί το ρόδο της, βήκε μονάχα το άγκραθό του χαμόκλαδο του. ‘Αρχισε τότε να κλαίη και να δέρνεται... Μά την ώρα που αυτή στηθοχτυπιόταν και πότιζε με δάκρυα το μέρος που άνθιζε το τρυφερό της ρόδο, το ρόδο το άσπλόγιστο πετούσε με τα ελαφρά φτερά του άνέμου στον κόσμο, στον ευφύχωρο κόσμο...

Μάτρωε τότε ή γρηιά δυα φύλλα βήκε κάτω στο χώμα και τα φύλαξε γι' άνάμνησι σ' ένα σιδερένιο κοντί

καιστράκι πούχε τις ροικέλες, τα βελόνια και τα ψαλίδια της.
Το άγέρι έφερε όπισσο το ρόδο στο βουνό, εκεί που ύψώνονταν το λαμπρό παλάτι του βασιλιά. Ο βασιλιάς, γλωμός, συλλογισμένος, στεκόταν στο μπαζόνι. Μά όταν το άγέρι του έφριξε άπάνω στο στήθος του το ρόδο, με την ώρσία ειωδιά του, έλαμψε από χαρά το χλωμο πρόσωπό του. Ο βασιλιάς έσφιξε το ρόδο στα χείλη του και το θαμιάσιο άρωμά του τον χτύπησε στο κεφάλι και του θόλωσε το νού. Μεθυσμένος ο βασιλιάς διάταξε να συναχθούν όλοι οι ευγενείς, οι φιλοτίστες και οι τραγουδιστές. Η μουσική έπαιξε τότε γοητευτικά τραγούδια. Ο γελοτοποιός της Αύλης, που ήταν και αιλικάς ποιητής, έκανε έναν ύμνο για τ' ώμορφο ρόδο και ο χορός των τραγουδιστών τραγούδησε τον ύμνο αυτόν, τόσο δυνατά, που οι τοίχοι του παλατιού τράνταξαν. Ο βασιλιάς έξακολούθησε να κρατή το ρόδο, να το φιλή και να το καμαρώνη.

Μία μέρα ήρθε στο παλάτι ένας νέος έπτότης. Μόλις ειχε σηκωθεί απ' το κρεβάτι της άρρώστειας. Στο φλογισμένο άκόμη μετωπό του αρρασίριζε ένα δάφνιο στεφάνι. Αυτός ο νέος έπτότης ειχε σώσει την τιμή του βασιλιά κ' ο βασιλιάς του χάρισε το ρόδο του.

— Δόξα στον βασιλιά! φώναξε χαρομήνος ο νέος έπτότης κ' έφερε το ρόδο στα χείλη του. Φίλησε ο έπτότης το ρόδο και το στερέωσε ύστερα στην ασπίδα του.

Πέρασε καιρός... Μία μέρα, ενώ ο έπτότης άνασταύταν ύστερ' από τις νίκες του και εύθιμος έκανε κραιό, ήρθε σ' αυτόν ένας τραγουδιστής και με την κιάρα του τραγούδησε τον γενναίο νέο, που έσωσε την τιμή του βασιλιά και νίκησε τους έχθρούς του. Ο έπτότης ένθουσιάστηκε, έσφιξε το χέρι του τραγουδιστή και του χάρισε το ρόδο.

— Εύθυσιμένος νάσαι, καλληκάρη μου! φώναξε ο τραγουδιστής και φίλησε το ρόδο.
Ο τραγουδιστής άγαπούσε το ρόδο και τραγουδούσε την κοκκινάδα του που έμοιαζε ρουμπίνι και τη μεθυστική ειωδιά του.

Μία μέρα, περνώντας κοντά από ένα μαγαζί, ο τραγουδιστής ειπε μία καλή κιάρα. ‘Επρότεινε στον έμπορο ν' αλλάξουν την κιάρα με το ρόδο και ο έμπορος δέχτηκε. Το ρόδο ειωδιάζε άόμια και άίριζε για μία κιάρα. Ο έμπορος φορούσε πειά το ρόδο και ήταν περήφανος γι' αυτό. ‘Ήξερε την αξία του λουλουδιού. Μία φορά πήγε σ' αυτόν ένας από τους υπηρέτες του και του ζήτησε το μισθό του. Ο έμπορος όμως δεν μπόρεσε να του δώση όλα τα χρήματα και του έδωσε το ρόδο. Ο υπηρέτης πήρε το ρόδο και το φορούσε, αν και ειχε πειά μαραθί και χόση το άρωμά του. Βυθισμένος όμως καθώς ήταν κάθε μέρα στη δουλειά, το ρόδο πάντα του έπεφτε κάτω. ‘Εκείνος το σήκωνε, μά γρήγορα ειπε με το νού του: «Γιατί να χάνω τον καιρό μου ν' ένα μαρμαμένο λουλουδί;» Και όταν, την άλλη μέρα, ξανάπτεσε το ρόδο από το στήθος του, το κλώτισσε κ' έξακολούθησε το δρόμο του. ‘Ετσι έμεινε το ρόδο στο τριστρατο. Περνούσαν άνθρωποι κ' έβλεπαν το ρόδο. Πέρασε ο βασιλιάς καθάλλα στο άτι του και το ποδοπάτησε. Πέρασε κ' ο έπτότης και τα πέταλα του μαύρου του άλόγου το πάτησαν κ' αυτά και τόνκαναν να πονήσει. Πέρασε ο τραγουδιστής, ο έμπορος, ο υπηρέτης, πέρασαν διάφοροι άνθρωποι και όλοι τους πατούσαν το ρόδο, κ' αυτό μαρμανόταν διαρκώς.

Μά μία μέρα, ένα άνοιξάτικο πρωί, ένας άνεμοστρόβιλος σηκώθηκε άξαφνα. Σήκωσε σύννεφα σκόνης και μαζί μ' αυτήν και το λασωμένο ρόδο. Το στοματογύρισε έδω κ' εκεί και στο τέλος το πέταξε στον κήπο της γρηιάς.

Η γρηιά, καθισμένη κοντα στο χαμόκλαδο της τριανταφυλλάς, έκλαψε, όλο έκλαψε... Μά όταν ο άνεμος της έφριξε στα πόδια της το καταπατημένο και μαρμαμένο ρόδο της, το άρπαξε, το σηκωσε και το κούταξε με τρυφερή άγάπη. Φίλησε ύστερα το κτριναμένο ρόδο, που μία φορά ήταν τόσο ροδοκόκκινο και δροσερό, και το κατάβηξε με τα δάκρυά της. Μά τα θεριά της δάκρυα δεν μπόρεσαν να ξεπλύνουν ούτε τις ακαθαρσίες από τα φύλλα του, ούτε να γειάνουν τις πληγές του...
‘Έδω ή σημάδα μου σώπασε κ' άρχισε να βουίξη πιο δυνατά και μαζί της ένόθησαν τα άγρια γαρύφαλλα, ή κωμολοιές κ' όλο το μικρό βουνό άρχίνησε στο ίδιο τραγούδι: «Μία φορά κ' έναν καιρό...»

(Μεταφρ. Κ.Σ. Κοκίλης)

M. ΟΥΣΚΟΒΙΤΣ

Τα φύλαξε για άνάμνησι σ' ένα σιδερένιο κοντί

